

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski List“ izhaja 5 in 20 dan vsakega meseca;
ako je ta dan praznik, izide dan poprej.
Velja za celo leto 1 gld., za pol leta 50 novč.

Uredništvo in upravnništvo mu je v Trstu,
Via Fabbri št. 7. — Nefrank. pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo. — Cena za inserate po pogodbi.

Tečaj I.

V TRSTU, dné 20. novembra 1893.

Št. 22.

Nova volilna postava.

Slavnoznano ministerstvo Taffe-jevo se je umaknilo. In zakaj? Ministri so skovali novo postavo, ki se imenuje volilna predloga. Jedro nasvetovane predloge je: Kakor do zdaj, tako se bode tudi za naprej volilo v treh skupinah (kurijah) t. j.: veleposestniki svoje poslance, mesta svoje, kmetje svoje. Le število volilcev v mestih, trgih in vaseh se pomnoži. Do zdaj so imeli n. pr. v mestih volilno pravico samo oni meščani, ki so plačevali 5 gld. davka, na deželi pri nas vsi oni občinarji, ki so pri občinskih volitvah volili v II. in I. razredu, zdaj pa bi imeli volilno pravico vsi možki meščani, delavci in kmetje, ki so 24 let stari, ki znajo pisati in brati, in prebivajo stalno v mestih, trgih ali selih pri kakem delu. Po taki premembi bi se neizrečeno pomnožilo število volilcev. V nekaterih krajih bi bilo dvakrat ali trikrat več volilcev. V kmečkih občinah bi volilci volili volilne može, ko do zdaj.

Tako postavo je ministerstvo prav na tistem izdelalo in predložilo državnemu zboru. Državni zbor pa se je z veliko večino izrekel proti tej postavi, ker noče, da bi dobili oblast v roke delavci čez posestnike. Posebno so bili proti njej nemški liberalci. Njim je šlo najbolj za živo, ker nje so bogatini volili, ljudstvo ne mara zanje. Po novi postavi bi se njih število skrčilo na polovico. — Proti so bili tudi Poljaki, ker pri njih vkažejo še vse bogati gospodje plemiči, ljudstvo pa je nevedno in neizšolano. Tudi se bojé, da ne bi jim Malorusi odtrgali nekaj mandatov. Rekli so tudi, da po novi postavi bi povsod v Galiciji zmagali judje, kojih je tam silno mnogo. — Proti so se izrekli tudi poslanci Hohenwartovega kluba, v kojem so tudi slovenski poslanci. Bog ne daj, da bi kaj očitali našim poslancem. Vsaki naj glasuje po svojim prepričanju, toda dovoljeno bodi pojasniti zakaj si drugi katoliški politiki želijo občne volilne pravice ali bolje: zakaj niso proti njej. Menijo namreč, da v občne je ljudstvo z nami. V nekaterih krajih bi zmagali socialisti (bogataji) ali večinoma le proti liberalcem, kar bi ne bilo za nas nič slabše. Samo ako ljudstvo organizujemo, zmagamo, sicer nikoli. Toda tudi za slovanski napredek bi bila občna volilna prav prišla, n. pr. na Primorskem, na Štajerskem, na Moravskem, v Šleziji.

Oni strah pred socialnimi hujskači — pravijo — bi bil le tedaj opravičen, ako bi katoličani držali križema roke, sicer pa ne. — Nemogoče je, da bi

delavsko ljudstvo ne poslušalo glasa dušnih pastirjev, ako bodo nesebično in zvesto vršili svojo dolžnost. Nasproti pa je res, da so prestopili delavci in siromaci v vrste socialnih demokratov zato, ker ni duhovščina, ni katoliški voditelji niso storili svoje dolžnosti.

Grof Hohenwart je rekel, da volilna pravica bi bila nevarno orožje v rokah socialnih demokratov. Gotovo, ako se jim to orožje pusti, sicer pa bi bilo to orožje nam proti liberalcem in narodnim nasprotnikom. Bojimo se pa, da zdaj še le bo zabranjena volilna pravica orožje socialnim hujskačem tudi proti nam. Nobena volilna preosnova ne more vstaviti socialistov, ako ne pride novi duh, novo življenje v ljudstvo. Ali poreče se, da nova postava bi zanesla nemir in zmešnjavo v vse stanove avstrijskih narodov. Toda pomisliti je, da so ravno liberalci na poti preosnovi volilne pravice po stanovih in njih koristih. Socialisti pa bi imeli v zbornici sicer glasno besedo ali malo vpliva.

Ako bi pa prišlo za res mnogo socialnih demokratov v zbornico, bi se razkrila rana na socialnem telesu Avstrije, katere rane zdaj nočejo priznavati oni, ki so poklicani jo lečiti. Nasproti se je bati, da zamudimo pravi čas in rane ne bo mogoče več ozdraviti in bo treba rezati....

Te so na kratkem misli poslancev in neposlancev krščanskih ob občni volilni pravici. Vsi so pa izrekli, da število volilcev je treba pomnožiti.

Prva posledica nasvetovane postave je, da je grof Taaffe odstopil in z njim: Gautsch in Steinbach. Novo ministerstvo je sestavil knez Windischgraetz in sicer je razdelil službe tako-le: za notranje zadeve Bacquehem, ki je bil do zdaj trgovinski minister; za gospodarstvo (finance) Plener, rojen v Hebu l. 1841., voditelj nemško-liberalne levice; za pravosodje Schönborn, ki je bil že do zdaj in je dober kristjan; za poljedelstvo Falkenhayn, mej konservativci zelo priljubljen mož, ker je kmetom naklonjen. Za vojsko ostane: Welserheimb, general; za nauk in bogočastje: Madejski, rojen l. 1841. v Sienevi v Galiciji, rodom Poljak, od kojega upamo slovenskih šol posebno na Koroškem, Štajerskem in Primorskem. Sicer je mož liberalen. Za trgovstvo so izbrali štajerskega deželnega glavarja: Wurmbanda, ki je tudi liberalen. To ministerstvo je tedaj bolj liberalno ko poprejšnje, da-li bo Slovanom bolj prijazno ko Taaffe-jevo se bo kmalu pokazalo.

Sv. Oče Leo XIII.

Prvi nagovor. — Okrožnica: Inscrutabili.

Željno so pričakovali vsi katoličani prvega Leonovega nagovora do kardinalov, tembolj, ker so liberalci v eno mer trbili, da je novi papež njih mišljenja, njih nazorov, da je liberalen. Motili so se, kakor se motijo tudi naši liberalci, ko se sklicujejo na nekatere škofa, misleč, da jim držijo ali da so jim držali roko.

Že v prvem nagovoru pokazal se je Leon XIII. liberalen v pravi luči. Ta nagovor je bil 28. marcija 1878. V njem govori papež:

1. Najprej o cerkveni hierarhiji v Škociji. Koliko se je potegoval in boril za njo Pij IX.! Zdaj je delo končano! Škocija ima zopet svoje škofijske stolice. Z bulo začenjajočo: Ex supremo Apostolatus apice, je delo dobilo svoje potrdilo. To bodi Njegovo prvo delo kot znamenje dobre sreče na rimski stolici!

2. Zatem zasukne papež svoj govor na velikega papeža Pija IX. O njem pravi „da se je vedno junško boril za resnico in pravico, da je vladajoč sv. Cerkev veliko trpel, da je sv. apostolsko stolico se svojimi čednostmi ozaljšal, ter si pridobil srca vseh katoličanov. Kakor je vse rimske papeže prekosil po dolgem zasedanju sv. stolice, pridobil si je tudi mej vsemi papeži največje spoštovanje in občudovanje celega katoliškega sveta!“ Te besede so osupnile vse liberalce. Zdaj so začeli pisati: „Motili smo se! Saj je ta papež, kakor prejšnji!“

3. Zatem prestopi Leon XIII. na svoje stališče. Pravi, da ne bi bil nikoli prevzel tolikega bremena, ako bi ne bil spoznal volje božje in da se ne bo plašil ne truda ne boja za blagor sv. Cerkve in celega človeštva. H koncu prosi kardinale za vzajemno pomoč.

Ta nagovor je liberalce do skrajnosti potrl. Še bolj pa je Leon XIII. liberalce osramotil in ponižal, ko je izdal prvo okrožnico za cel svet, začenjajočo z besedami: Inscrutabili. Ta okrožnica je izšla na Veliko noč istega leta in je resnoben klic, da naj narodi ustanejo iz brezverskega spanja.

V njej našteva najprej glavna zla sedanjega časa. Ta so:

a) Pomjkanje sv. vere. Na sv. veri edino sloni trdno in varno človeška družba.

b) Pomanjkanje spoštovanja cerkvene in svetne avktoritete (dostojanstvenikov). Od tod prepri, notranji nemiri, boji in vojske!

c) Zaničevanje zakonov, kateri branijo lepo nravnost in pravičnost.

d) Nenasitljivo poželenje minljivih stvari in pozabljenje večnih blagrov. Od tod toliko samoumorov.

e) Lehkomišljeno zapravljanje javnega premoženja, cerkvenega in državnega in zraven nesramnost liberalcev, ki se bahajo kot prvoboriteli domovine, prostosti in pravice, dasi so pravi javni sleparji in goljufi!

f) Revolucija in željnost novih reči!

Kateri so pa vzroki naštetim zlom? Leon XIII. pravi:

1. Prvi in glavni vzrok je, da se cerkvena avktoriteta zaničuje. (O tem je pisal že „Rimski Katolik učene razprave). Cerkevna avktoriteta je neposredno od Boga, dočim je vsa posvetna oblast posredno od Boga. Ako se pa neposredno od Boga postavljene, najsvetejše avktoritete ne spoštuje, kako je mogoče več braniti posvetno oblast? Zato kliče Leon XIII. kraljem, cesarjem in vsem vladam na obrambo cerkvene avktoritete v svojo korist! Da je prevzelo moderno zakonodajstvo nalogo izpodkopavati cerkveno najsvetejšo avktoriteto, je državam samim v gotovo pogubo. To naj si zapomnijo vsi liberalni časopisi, ki dan za dnem pometajo s katoliškimi škofi in smešijo duhovščino po svojih vmazanih predalih; Ako pade sveta božja avktoriteta, pade tudi posvetna!

2. Vzelo se je Cerкви premoženje. Ako smejo visoki gospodje tako krivično ravnati, smejo tudi drugi! S tem je vničena pravičnost.

3. Vzeli so sv. Cerкви šole in odpravili cerkvene družbe. S tem so izključili blagodejen in blažilen vpliv sv. Cerkve na družbo človeško. Z drugimi

LISTEK.

Bog je pravičen.

V jasni mesečini peljala sva se s tovarišem po gladkejši državni cesti, sredi žitnega polja. Kmalu pa kreneva v stran v nekoliko bolj kamenit svet in se peljeva proti vasi, ki leži v ozkej, plodovitej dolinici, liki zeleni otok, sredi širnega morja. Na vrhu sva; stopiva z voza in ukaževa vozniku iti z vozom počasi v vas, midva pa postojiva na vrhu, ter občudujeva krasoto divne narave.

„Tukaj rad nekoliko postojim“, pravi mi tovariš, „in gledam lepoto stvarstva božjega, četudi se ljudje ogibljejo tega kraja, osobito po noči.“

„Zakaj se ga ogibljejo, saj je vendar prijetno tu gori“, pravim jaz.

„Poglej tu malo v stran“, reče mi, „tu vidiš globok prepad, imenovan Brinščica, tu je strašen grob hudobnih bogoskruncev, živa priča, kako Bog včasih na hip kazni hudodelce v strašen vzgled vsem hudobnežem.“

„Kaj se je zgodilo tacega?“ vprašam tovariša, „povej mi natančneje o tej strahovitej Brinščici.“

„Toraj poslušaj“, dé on in jame pripovedovati nastopno dogodbo:

„V temni noči je bilo pred dokaj leti; v vasi tu doli bilo je vse mirno, vsakdo je spal tih v svojem domu. To noč pa so si izvolili hudobni bogoskrunci za to, da bi oropali župno cerkev tu v dolini. Menda je bila polnočna ura, ko so izvrševali svoj strašni posel. Nihče jih ni videl ni slišal, le božje oko je gledalo na strahovito dejanje. Gori v onej vasi, ki jo vidiš na hribcu, pa so se ravno tisto noč odpravljali vozniki z raznimi pridelki v F. Od daleč so zapazili, da je v cerkvi nekako preveč svetlo in čudno se jim je zdelo, čemu bi bila cerkev tako razsvitljena.“

„Pustimo vozove“, deje jeden izmed kmetov, „pokličimo sosede in pojdimo pogledat, kaj je prav za prav v cerkvi; Bog zna, morebiti je ravno kaj posebnega, župna cerkev je naša mati, katero čuvati je naša dolžnost.“

Pokličejo sosede, ki prižgejo svetilnice, ter gredo tihoma proti cerkvi. Bolj ko se jej bližajo,

besedami: Zapodili so Boga iz družbe človeške! Naravno je, da taka družba mora zdvijati in osuroveti!

4. Vzeli so najvišjemu glavarju celega sveta potrebno posestvo, ki je rabilo v najsvetejše namene, in sicer vzeli iz narodnih ozirov. S tem so postavili narodnost na prvo mesto in sv. vero in Boga na drugo mesto; s tem so oskrunili sv. Cerkev in najbolj ponižali veljavo cerkvene avtoritete. Ako pa ni Cerkev sveta, ako ni sveta in nedotakljiva cerkvena avtoriteta, ako ni sveto in nedotakljivo cerkveno premoženje, kaj more biti svetega še na tej zemlji? Zato vidimo, da se dandanes vse onečašuje in zaničuje. Izginila je svetost in pravičnost!

Vse zlo toraj našega časa izvira iz sovraštva do sv. Cerkve in njenega osobja.

Nikoli bi ne bilo prišlo tako daleč, ako bi se bili narodje tesno oklepali rimske stolice. Rimska stolica je bila vselej trden zid nasproti divjosti in

barbarstvu. Zato je treba delati na to, da dobi sv. stolica zopet svojo prejšnjo veljavo, da se zopet vsi katoličani tesno zvežejo z Rimom. Zato je treba delati na to, da dobi papež potrebno posestvo, katero mu je laška vlada vzela. Kar je Pij IX. vkrenil za obrambo pravic rimske stolice, mora biti vsem katoličanom vselej sveto.

Kje nam je zdaj začetni, da rešimo človeško družbo iz velikih zmot, v katere se je zamotala? Začetni nam je, pravi Leon XIII. h koncu:

1. Pri družini. Skrbimo za svetost sv. zakona, ki je glavni steber Cerkve in države.

2. Skrbimo za mladino. Snujmo krščanske šole. Treba je, da niso samo učitelji katoličani, ampak, da je tudi metoda dobra in ves nauk v krščanskem duhu. Skrbimo, da se modroslovje predava na visokih šolah v pravem krščanskem duhu.

To so glavne misli glasovite okrožnice: Inscrutabili. Iz njih pa je razvidno, kako temeljito so se motili laški in ž njimi vsi drugi liberalci po svetu.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. Sestavljeno je novo ministerstvo, in je priseglo dne 12. t. m. Ministri so z baj ti-le: Predsednik je knez Alfred Windischgrätz, roj. v Pragi 31. oktobra 1851., dozday član gosposke zbornice; minister notranjih stvari je Marquis Olivier de Bacquehem, rojen 25. Avgusta 1847., dozday je bil kupčijski minister; min. poljedelstva ostane Julij grof Falkenhayn, roj. 20. febr. 1829.; finančni minister je dr. Ernest pl. Plener, roj. 18. okt. 1841.; pravosodni minister ostane dr. Friderik grof Schönborn, star je 52 let; minister za bogočastje in nauk je dr. Stanislav vit. Madejski, roj. 1. 1841.; trgovinski minister je grof Gundaker Wurmbbrand-Stuppach, roj. 9. maja 1838.; minister za deželno brambo ostane Ceno grof Welsersheimb, star 52 let. — V političnem oziru sta najvažniši ministerstvi učno in notranjih stvari. O Bacquehem-u se trdi, da je v prejšnjem ministerstvu navadno hodil

z Gautschem, Poljak Madejski je sploh zagovarjal zvezo Poljcev z nemško levico; videti je, da so pri teh dveh ministerstvih liberalci več pridobili nego konservativci. Vstop Plenerja in grofa Wurmbbrand v ministerstvo tudi vtrjuje nemško-liberalne pozicije, v spominu je še vsem Wurmbbrandov predlog o nemškem kot državnem jeziku. Poljski in levičarski klub imata svoje načelnike v ministerstvu, konservativni klub pa zastopajo možje, ki niti člani konservativnega kluba niso. Potem vsak more soditi, kamo se je premaknil kazalec na politični uri Avstrije. — Državni zbor je sklican na 23. oktobra. Nova vlada bo imela večino tudi če jej Hohenwartov klub odreče podporo, ker je skoraj gotovo, da jo bode podpiral Coroninjev klub. Govori se, da se vpelje občna volilna praviča na ta način, da se osnuje nova volilna skupina, v kateri bodo volili tisti, ki dozday niso volili. Ako skupini veleposestnikov pridenejo nekoliko sveže krvi s tem, da v to

težje jim je pri srcu, in eden izmej njih reče, da ne sluti tu nič dobrega. Še par sto korakov so bili oddaljeni od hiše božje, kar se zasliši ušesa prodirajoč pisk sem od cerkve, za hip pa beg ljudi po cesti proti temu kraju. Kmetje so hitro spoznali, da so bili v cerkvi tatje, ki so se napravili ropat denar, obleka in svete posode. Urno pospešijo korake za bežečimi hudodelci, češ, ako vjamemo le enega, imamo vse v pesteh, ker bo gotovo izdal vse druge.

Hudobneži tekli so naravnost proti Brinščici, in ker so bili najbrže ptujci, niso vedeli, da je tu tako strahovito brezdno, zato so, meneč, da je dolinica, obraščena z drevjem, hoteli pohiteti v varno skrivališče.

Prvi hudobnež priteče do roba prepadne, tal mu zmanjka, in telebi v brezdno; za njim priteče drugi, tretji, in vsi popadajo v svoj strašni grob!

Kmetje, ki so tekli za hudobneži, so se strahom uvideli, kako je kaznil Bog oskrunjevalce hiše svoje. Pokriževali so se in hiteli v cerkev gledat koliko bi utegnili biti škode.

Tatje iskali so najbolj denarja, ker pušice so bile vse odprte, a dosti menda niso dobili. Posku-

šali so pa odpreti tudi tabernakelj in ukrasti svete posode, a tu jih je menda zmotil pisk njihovega stražnika, kateri je bil ob enem mrtvaški glas pred strašno njih smrtjo“.

Tako je končal tovariš; meni je bilo skoro nekako tesno pri srcu, a vprašam ga vendar še dalje, je li se ni nikoli izvedelo kdo in od kod da so bili tatje?

„Nikoli se ni izvedelo“, pravi tovariš, „bili so, kakor sem rekel, najbrže ptujci, ker sicer bi bili gotovo poznali Brinščico in bežali raji naprej, ter ne iskali smrti v tem brezdnu“.

„Sedaj pa pojdiva počasi proti vasi“, rečem tovarišu, „dovelj je te tužne pripovedi“.

Zaspal sem sicer ono noč, ali po noči sem se vendar vzbudil, ter premišljal oni strašni dogodek; v duši pa se mi je vzbujala misel: Kako pač čudne so božje poti; včasih dopušča hudobije na videz brez kazni, drugič pa je kaznuje hipoma, da človek nehoté mora s strahom izprevideti, kje deluja prst božji.

skupino uvrstijo primerno število volilcev, ki plačujejo večje direktne davke, — ako pri skupini kmetijskih volitev, — ako sem in tje umetno razdelitev volilnih okrajev bolj naravno vravnajo, in slednič ako kupčijskim zbornicam odvzamejo privilegij, katerega noben drug stan nima, bi dobile volitve veliko bolj naravni izraz ljudske volje, kakor ga imajo zdaj.

Trst. V mestnem zboru, 11. t. m. se je prebral dopis c. kr. Namestništva, s katerim se naznani, da vlada dovoli povišanje doklade na vino, ne pa tudi na pivo in meso. Prihodnje leto bo torej vino pri uhodu v mesto ali pa pridelano v obsežju užitninske črte plačevalo mestne doklade 6.40 in 3.40 državnega daca, skupaj 9.80 gld. Te doklade bodo pobirali državni organi, da bode s tem mesto olajšano za blizo 80.000 gld., ki jih zdaj izdaja za upravo daca. Ko je mestni zbor obravnaval o pvvikšanju raznih doklad, je svetnik Nabergoj predlagal, naj se doklade povišajo le ptujemu, to je italijanskemu vinu, naj se finance zboljšujejo z varčnostjo pri gospodarstvu, naj se odpravijo nepotrebne laške šole po slovenski okolici, itd. Govoril je gluhih ušesom. Ravnokar je magistrat izdal in mestni zbor odobril obračun za minolo leto 1892., ki kaže primanjkljaja 356.150 gold. Leta 1891. bilo je primanjkljaja: 259.487 gold. Dolgovi znašajo: 1,114.410 gld. V zgor omenjenem vladinem dopisu ista opominja občino, naj primanjkljaj pokrije z dobrim gospodarstvom in varčevanjem, in če to ni mogoče, z nalaganjem doklad na premožnejše slojeve. — Pri isti seji je svetnik Nabergoj interpeloval zastran težav, ki jih občinski organi delajo pri ogledovanju živine za mesnico. Župan je obljubil, da bo odgovoril drugi krat. Rascovich se je spodtikal, da interpelanti niso pravilno podpisani. Potrđi se izvolitev Hermet-a in Vatovca mestnima svetnikoma.

Kranjsko. V Novem Mestu zbralo se je 8. t. m. lepo število domoljubov, ki so sklenili ustanoviti katoliško politično društvo za Dolenjsko in so izvolili začasni odbor, ki naj vse poskrbi, da se društvo čim brže oživotvori.

Koroško. „Kat. politično društvo za Slovence na Koroškem“ priredilo je 5. t. m. shod v Št. Jakobu v Rožni dolini, ki je bil izvanredno mnogoštevilno obiskan. Govore o pomenu političnih društev za Slovence, o ljudski šoli, o političnih strankah na Koroškem, o gospodarstvu, o volitvah so udeleženci pazljivo poslušali in jim s krepkim odobravanjem pritrjevali. Ker so bili poslušalci večinoma kmetje, to kaže, da se koroško kmečko ljudstvo zmiraj bolj zaveda svoje slovenske krvi. Z živio-klici na svitlega cesarja je bilo zborovanje zaključeno.

Štajersko. Škof sekovske škofije je imenovan dr. Leopold Schuster, dozdej prošt cerkve sv. Rešnje krvi v Gradcu.

Češko. Na bogosloni fakulteti češkega vseučilišča izvoljen je letos rektorjem dr. Krystafek, profesor cerkvene zgodovine. Radikalni dijaki so pri inštalaciji napravili škandal, zagnali so velik hrup, žvižgaje in klicaje „Pereat“ — zakaj? — Zato, ker jim ne ugaja, da bode katoliški duhoven rektor katoliške bogoslovne fakultete! Med predavanjem rektorjevem so posebno žvižgali, ko je izustil besede „katoliška cerkev“. Ta dogodek pač kaže, koliko je katoliška vera v nevarnosti pri teh, ki se pripravljajo, da postanejo politični uradniki, profesorji, zdravniki svojega ljudstva.

Ogersko. Vlada je dobila dovoljenje od krone, da se zbornici predloži predloga o uvedanju civilnega zakona, in zato vlada veliko veselje v liberalnih in izraelkih krogih.

Vnanje države.

Laško. Umril je minister javnih del Genala, star 51 let. — Govori se, da se italijanski kraljevič poroči s sestro nemške cesarice. — Avstro-ogerski minister Kalnoky bil je v Milanu pri laškem kralju; prišel je v istem času tudi laški minister Brin.

Francosko. Francoski socialisti skušajo razširiti svojo idejo mej vojaki, posebno novinci. Te dni razlagal je Weber novincem, da je ljubezen do domovine neumnost, naj se discipline drže le navidezno, naj se ne dajo motiti od zastave, ki je le cunjia, naj mislijo, da so pri vojaki le neumna živina, itd. ... V resnici po takih naukih bo človek res poživinil, ako previdnost božja ne seže kako vmes.

Rusko. List „Grazhdanin“ piše, da se o zvezi mej ruskim carstvom in francosko republiko niti govoriti ne more; toraj slavnosti v Parizu in Toulonu nimajo pomena, kakoršnega bi jim francoski listi pripisujejo.

Špansko. Prekucuhi postajajo predrzni in zverinski. V Barceloni je v licejskem gledišču nekdo med predstavo vrgel dve bombi med poslušalce, ena se je razletela; mrtvih je 22 in ranjenih 40. Tatje so bili pri občni zmešnjavi precej pri roki, in mnogim obiskovalcem je zmanjkalo denarja in urnih verižic. Mnogo skrbi ima vlada tudi z vojsko z Maročani okoli trdnjave Melilla. Španski vojaki skoraj vsaki dan odpode divje kabile, ki pa po noči zastopijo zopet prejšnje postojanke.

Brazilijska. Boj med vladnimi in upornimi četami zmiraj hujše divja. Obedvoji nakupili so si novih ladij, da se bodo iz ljubezni in na korist domovine vspesniše preganjali.

Dopisi in razne novice iz slovenskih in drugih krajev.

Iz idrijske doline. (Izv. dop.) — Gospodar iz S. je najel šest delavcev, da bi šli v mejo stelje napravljati. Tisti dan je gospodar Š. kahal žganje iz češpelj. Preden so delavci odšli, spiijejo par kozarček žganja. Za „malojužino“ jim da s seboj še litron žganja in hleb kruha. Vriskaje postezi, vodeči v gojzd, spiijejo še ono žganje v litronu. Prišedši na mesto, kjer bi imeli steljo napravljati, pogledajo v stéklo ali — v njem ni bilo več žganja, tudi hleb kruha je zginil, ker po poti gredoči so vse pojedli in popili. Začnejo vejenje klestiti, ali — krivači so

začeli odletavati, noge niso več držale, njih očesa so bila podobna mišinimu očesu, ki gleda iz moke, jezik jim je zastajal, ker žganjevi duhovi so zlezli v glavo. — Trije se podajo k sosedu K. mošt pit, trije ostanejo še v gojzdu; sedeči pri delu se razgovarjajo, ali bi ne bilo pametno, da tudi mi gremo za onimi trami, češ: kaj bomo delali sami tukaj. In res, tudi ti trije gredo k bližnji hiši, k gospodarju, ki je imel mošt. Ko pridejo v hišo, najdejo one tri tovariše pri sodu mošta. Dotični gospodar jim ničesar ne brani, kar je kdo mogel, je pil. No,

zdaj pride seveda na vrsto pretep. Najprvo se spoprime dva -- brata. Eden telebne družega na tlá ter mu po glavi hodi. Drugi štirje mirno gledajo in se smejejo. Glava je na tleh ležečemu začela kervaveti. Zdaj eden teh bratov očita enemu izmed smejočih: „Ti h... si zapravlil grunte...“ Alo, ta in njegov brat planeta na širokoustneža in ga buteta pod mizo. Kazen mu je hitro sledila za petami. Petemu tovarišu, ki je v kotu tičal, kraje klobuka prerežeta.

Popoldne vsi pijani pridejo domov k gospodarju, ki je tudi bil že omamljen. Najprvo sta se gospodar in eden delavcev spoprijela, ter eden družega po izbi potiskala. Gospodinja pošlje k sosedu, naj pridejo mirit. Res pride eden od sosedov. Ali v tem hipu — se je gospodar nekoliko pomiril, dočim so drugi šum delali. Gospodar dá prišlemu miritelju žganja pit. Ubogi miritelj hoteč v izbo, zadene ob hišni prag — in cmok — na tlá. Ker mu je žganje šlo ne le v želodec, nego tudi v glavo, tú na tleh mirno zaspi.

Drugi dan so bili trije izmed teh najeti od drugega gospodarja. Ta pride sicer na vse zgodaj klicat jih, ali eden je bil pobit in je glavo hladil, drugi je imel zrezan klobuk, tretjega še zbuditi niso mogli.

Zdaj je še le začetek. Kaj pa bo še po zimi? Koliko časa bodo visoki gospodje odkladali postavo proti pijančevanju?

S Tolminskega. — Drugod se pritožujejo, da c. kr. oblastnije v čisto slovenskih krajih nemško uradujejo, kar je popolnoma opravičeno. Posebno kjer uradi v dotiko pridejo z nizkim in nevednim ljudstvom, je tirjanje domačega jezika popolnoma naravno in pravično. Ne le proti državnim postavam, nego tudi proti domači zdravi pameti je, zahtevati od čisto slovenskih strank podpis njim v tujem jeziku pisanih zapisnikov. Ubogi kmet nevé večkrat, kaj podpiše. Kdor ni imel še prilike viditi tega, ne more si misliti, kaka silno velika krivica se godi ubogemu slovenskemu kmetu. Ure in ure morda govori sodnik pri zapuščinskih obravnavah ter razklada dedičem postavu, pa — kmet morda tretjine od tega ni razumel. Koliko pravn bi bilo manj, in koliko stroškov brez potrebe imajo slovenski trpini samo zato, ker dotični uradniki za silo lomijo slovenščino. In ako kmet opazi, da ne razume, ter zahteva pojasnil, zarenči se mu: „Vzemite kopja od testamenta in pojditega k avokatu“ — Kajpada je ta najkrajša pot.

Takih slučajev iz prejšnjih let je mnogo. Ali — od nekaj let sem, Bogu bodi hvala, se je pri nas na Tolminskem vse predrugačilo. C. kr. oblastnije v Tolminu uradujejo skoraj vse v slovenskem jeziku posebno gospodje pri slavnem c. kr. sodišču se v tem obziru odlikujejo, ker vse rešujejo izključljivo v domačem jeziku. — Stranke, primerjaje sedanje gospode s prejšnjimi, se jako pohvalno izražajo. Še nekaj je, česar ne moremo in ne smemo zamolčati. Splošno mnenje je, da sedanji gospodje pri sodišču kolikor je mogoče, zabranjujejo in odsvetujejo pravde, ter na stranke pritiskajo, naj se ne dajo avokatu. Koliko pravn in koliko stroškov se stem zabrani, se ne da povedati. In to je, kar nas sili, da tim potom izrazimo svoje veselje in opravičeno priznanje, ter želimo, da bi ti gospodje vztrajali na tej poti. Žal, da večkrat ljudje, kojim je bila neopravičena tožba zavržena pri sodišču, se zatekajo k avokatu — ki potem molze.

Ravno mislil sem skleniti ta dopis, kar mi šine v glavo § 36. obč. reda, glaseč se: „Starešinstvo voli izmed občinarjev može zaupnike, katerih delo bo prizadevati si, da se ljudje, kateri so v pravnem prepiru, med sabo poravnajo ali spravijo...“

Čudno je vsekakor, da naša starešinstva se tako malo ozirajo na to važno točko občinskega reda, ter ljudje za vsako malenkost tekajo k sodišču, in če jih od tú odženejo, pa k advokatu. Po drugih kronovinah baje je v tem obziru vse bolj vrejeno, in deželni odbori posebno pozornost obračajo na občine in njih notranjo uredbo. Pri nas pa — deželni odbor nadzoruje in dovoljuje.... psst.... ne naprej!

Še nekaj. Te dni smo se dobili na pošti z uradnikom, ki ima v rokah občinske stvari. Ne vem kako je bilo, da smo začeli govoriti o naših deželnih postavah. Pisec teh vrstic pravi: „Zdi se mi, da naše deželne postave so silno pomankljive“. — „Da“ — pravi g. uradnik, „na Goriškem so najrevnejše deželne postave, in deželnega odbora je dolžnost, té pomankljivosti odpraviti...“

Zasmijal sem se pri teh besedah, ker nehoté mi je stopil pred oči „gospodič“ — v znani hiši — na starem trgu....

Pečine. — Neki dan pride „Vran“ — kupčevalec živine h kmetu P. in vpraša gospodinjjo po teletih. „Dol k L pojte“, pravi, „doli imajo tele“. Ubogi Vran ni vedel, da se gospodinja norčuje, zato pa hitro odrine k sosedu L. Ko pride k hiši, najprvo pogleda v hlev, v katerem zagleda medlo kravo. Gospodar L. je kupal žganje. „Komu ste prodali tele“, zavpije nedolžni Vran, vstopivši v hišo. Vsi v hiši so bili vže pijani. Ker so vsi mislili, da se mož z njimi hoče norčevati (zapravili so namreč pred kratkim premoženje) popade sestra gospodarjeva, pijana od žganja, debelo, poleno in po — glavi. Zdejaci vdarijo vsi skupaj, ter planijo na Vrana. V hipu je bil na tleh. In ako bi ne bil sosed P. slučajno v hiši, Bog ve, kaj bi se zgodilo. Odnesele je pa mož globoko rano na čelu, tako da dospevshega k sosednji hiši na K. so ga komaj spoznali, tako močno je bil udarjen.

Vran je hotel stvar sodišču naznaniti, ali — pijane babe so se baje streznile in so se proti primerni nagradi „vglihali“.

Ne čudimo se, ako nam drugo leto Bog ne bo dal dobrega leta. Za grehom pride kazen.

Iz hribov. (Izv. dop.) — Politično društvo „Sloga“ razposlalo je vsem slovenskim županom okrožnico, s katero jih pozivlja, naj se pri sestavljanju prevdarkov za prihodnje leto 1894. spomnijo tudi Sloginih zavodov v Gorici. Srečna misel!

Gospodje župani porečejo: Občine so že itak obložene, in večjih stroškov si ne morejo nalagati. Prav! Mi pa bomo povedali tudi, kje naj županstva iščejo novih studencev, da pokrijejo ta izdatek. Ta studenec je: davek na žganje. Vsled deželne postave z dné 15. Junija 1888. št. 17. dež. zak. smejo starešinstva nalagati davščine na posamezne litre žganja.

Kdor ni slep in gluhi, vidi in sliši, kako vsled žganjepitja kmetije propadajo v hribih. Dan na dan vidimo, kako v gospodarskem obziru nazadujemo, ker hribovci preveč žganja pijejo. Hočemo torej povzdigniti gospodarstvo v hribih, treba je polagoma odstranjevati vzroke slabega gospodarstva; v prvi vrsti omejiti je treba žganjepitje. Najizdatniši pripomoček zoper špirit je pa davek.

Čudno je, da v celem tolminskem glavarstvu, samo v peterih županijah ja obdačeno žganje in sicer: v Kobaridu, na Idrskem, na Livku, na Žagi in v Bovcu. V prvih treh je treba plačevati od vsacega litra žganja 4 kr. v zadnjih dveh pa po 2 kr. od litra žganja in po 4 kr. od litra špirita. Odkrito rečemo, da je to žalostno znamenje na Tolminskem. Celo na Krasu v nekaterih županijah morajo plačevati od vsacega litra žganja od 6 do 10 kr. dasi ni spirit tako vkoreninjen. V Furlaniji skoraj po vseh županijah je obdačeno žganje. Na pr. Červinjan, Flumičel, Muškli, Strassoldo, Ters, Foljan, Terzič, Ronchi, Turjak ima celo 11 kr. od vsacega litra žganja. Od kod to prihaja — da naša županstva ne obdačijo žganja? Nam je to nerazumljivo.

Posebno letos bi bilo silno potrebno naložiti občinski davek na špirit, ker naravno žganje bode na ceni zaostajalo. Če n. pr. v nekterih krajih točijo žganje (špirit) še spod 42 kr. liter (tako imenovani „komrik“ se toči po 36 kr. liter), kako bode potem primerna cena naravnemu žganju od 50-60 kr., in namesto da bi ljudje, če že hočejo piti žganje, pili vsaj naravno žganje, pijejo ono nesrečno morilko, ker malo stane.

Zato opozarjamo čč. gg. duhovnike in učitelje, naj pri občinskih zastopnikih vložijo svojo besedo, priporočujoč jim obdačenje žganja. Posebno pa z ozirom na okrožnico društva „Sloga“ najtoplejše priporočamo, naj slavna županstva to uvažujejo. Ako le polovico dohodkov od žganja posvetijo Sloginim zavodom, bo to izdatna svota in ob enem dosežejo dvojni namen, 1. podporo slovenskim otrokom v Gorici in 2. omejitev žganjepitja.

Iz Cerkna. (Izv. dop.) — Nekega dne pridem od nekod v Cerkno. Oziraje se okoli po prijazni vasi, stopam počasi gori in doli. Ker se dandanes-toliko povdarjajo napisi ulic in javnih poslopij, poiščem si hišo, kjer je c. kr. sodišče. V slovenski vasi, daleč v hribih, mislil sem si, gotovo se mi bode nasproti zasvetil slovenski napis. Od trga pred cerkvijo jo naravnost zavijem na levo stran po ozki ulici. Prišedši na vogel prve hiše, zagledam c. kr. orla, pristopim nekoliko bližej in kaj zagledam? „K. k. Bezirksgericht“ Gledajočega, so me čudne misli — obhajale. Na to povprašam zamazanega fantiča, kje je davkarija. „Tó“, pravi, po kazavši mi belo hišo na voglu. Postojim pred c. kr. davkarijo — in kaj zopet vidim? — „K. k. Steuer-Amt“ — Otožen in zamišljen — zapustim ta kraj. — Poldne odzvoni in podam se v bližnjo krčmo. Krčmar nizke, čokaste postave in prijaznega obnašanja me vpraša, česa želim. Ali preden si vkažem prinesiti jedil, ga vprašam: „Prosim, g. krčmar, ali so tu v Cerknem Nemci ali Slovenci?“ Krčmar, nategnivši ustnice, se zasmije in mi ne dá odgovora, misle da se z njim norčujem. Molcé me zapusti in namesto odgovora, mi prinese prav dobre juhe

Ko potolažim svoj želodec, stopim zopet ven na trg. Tu zagledam starega znanca, ki je od nekod prišel — ta dan v Cerkno. Razgovarjala sva se še precej časa. Okoli 2. ure pridrvi poštni voz in kaj zopet vidim: „K. k. Post“ — Izrazil sem svojo nevoljo proti znancu, ter par trpkih izrekel — da niso drugi slišali. Komaj se mi je nevolja nekoliko ohladila, pridrdra pošta ob štirih iz Idrije. Visoko na vozu zagledam: „K. k. Post Kirchheim“ — No, zdaj se mi je mera nevolje napolnila.

Drugo jutro ob 7. uri sedem na „k. k. Post“, da odrinem proti hribovski metropoli — prijaznemu Tolminu. — Pri Želinu stopimo na državno cestotik Idrije. Mislil sem si, da državne ceste se morajo od navadnih popolnoma razločevati. Motil sem se. Trava, trnje, kamenje itd. vse je vprek na cesarski cesti. Počakajmo, rekel sem sam pri sebi, naprej proti Tolminu bo bolje. Prišedši do hiše, kjer se pošta vstavlja, stopim z voza in se podam v krčmo, kjer je sedel mož s klobukom po strani upirajoč v mé svoje srpe oči. Kmalu na to pride tolminska pošta. Vesel sem bil, misleč, da narodni g. poštar v Tolminu bode gotovo svojo narodnost pokazal tudi pri pošti. Stopim nekoliko zad za voz in zagledam zopet: „K. k. Post“, Bog pomagaj! vzkliknem. Hitro po 4. uri odrinem proti Tolminu. Skrbno gledam ob straneh voza, kakšna je cesarska cesta. Ali tudi — dalje iz Tribuše — proti Sv. Luciji ni nič bolje; vse je zaraščeno. Uprašam postiljona, koliko imajo cestarji (palirji) na mesec. Nisem vedel kam pogledati, čuvši da imajo 18 gl. na mesec. Povedati pa moramo celemu svetu, da od Želina do Sv. Lucija nismo videli niti enega čestarja na državni cesti.

Dospevši v prijazni trg Tolmin, zagledal sem najprvo zunaj na zidu tablo z napisom: „C. k. stavbinska ekspositura“. Hotel sem noter stopiti ter g. Mnečaj na ušesa zašepetati — pa opustil sem.

Popotnik.

Iz Volčjigrada. — Dne 8 okt. umrl je naš obcepoznani cerkovnik, Matija Majcen; čislali so ga gg. duhovniki zaradi njegove značajnosti in zvestobe v službi. Pokojnik si je pa tudi zaslužil to kajti v 84 letih svojega življenja je marsikaj skusil. Bil je najstarejši ud veteranskega Društva v Komnu. Voljen je bil tudi v občinski zastop, kjer je imel prvo besedo. Vesel dan je bil zanj, ko je obhajal svojo zlato poroko, tembolj pa ko mu je dal Bog včakati djamantno poroko, katero so blagoslovili naš nepozabljivi pok. g. dekan A. Harmel. Težko pogrešamo našega cerkovnika Matija, ali še težje bomo zabili pok. g. dekana. — Bog jima daj večni mir!

Iz Črnič. Od prve do druge nedelje v adventu bodedo imeli pri nas misjon in sicer za Črniče, Osek, Batuje. Imeli ga bodo čč. oo. lazaristi iz Ljubljane. Goriški čč. oo. jezuiti ne utegnejo priti. Razdelilo se bode po teh krajih spovedne listke, da ne bodo drugi domačinov od povednic odpravili. Bog daj trudu čč. gg. misjonarjev obilo blagoslova!

Razkolni Slovenci v Trstu. — Ne sicer usled člena 19. tiskovnega zakona, ki nas ne more siliti, da popravljamo, česar nismo dejansko trdili, ampak da Slovenci še le prav spoznajo, kje je iskati resničnega, prvotnega uzroka, da je pri nekaterih sv. katoliška vera tako omrznila, priobčimo ta-le:

P o p r a v e k.

Ni res da je meni in moji soprgi kdo prigovarjal ali sploh svetoval naj u pravoslavje pristopivo.

Res je da sva ta sveti korak iz svojega lastniga prepričanja storila,

Ni res da je kaka skrivna moč katera si je zadala žalostno nalogo odvracati slovence od katoliške cerkve kar Vi trdite v Vašem listu od dne 20 t. m. št 20

Res pa je da midva ne pozna in ne potrebuje nobenih takih faktorjev da bi naju prigovarjali k pristopu pravoslavja

Res pa je da tista moč do tistiga koraka prisilila je sad Mahnič in Mesija

Ni res da občinstvo navzoče pri slavnosti je obžalovalo ta naš korak,

Res pa je da po končanem obredu je vse občinstvo mi prihitelo na proti častitat in nama roke stiskat.

Z odličnim poštovanjem

Ivan Ivanov Jajčić
Kavarna Nemška

Trstu dne 28/10/93

Tako se glasi od besede do besede ta velevažni popravek, v katerem se seveda gledé na §. 22. tisk. zak. nismo upali popraviti niti slovničnih pogreškov. Skoraj doslovno se glaseč popravek nam je poslal tudi g. Fran Kravos, za-se, ženo in 3 otroke.

Edino, kar je v tem „popravku“ stvarno popravljen, je, da je bilo prazno naše upanje, da bi bilo slovensko občinstvo, pri obredu prestopa navzoče, obžalovalo ta korak, marveč, da ga je odobraval, kar smo mi, ki seveda nismo bili navzoči pri tem ginljivem obredu, sicer slutili, a vendar nismo verovali, poštujemoč ono živo versko prepričanje slovenskega ljudstva, o katerem trdijo mnogi slovenski listi, da je tako trdno, da usled njega pri našem ljudstvu sploh „vera ni v nevarnosti“. Kdo bi se torej drznil misliti, da bode to občinstvo odobraval prestop iz katoliške v razkolno cerkev?! — No, ta „popravek“ nam jasno pravi, da tudi pri nekaterih Slovencih stoji vera na slabih nogah.

Kako se v tem „popravku“ logično vjemata stavka: „Res je da sva ta sveti korak iz svojega lastniga prepričanja storila“ in pa „Res pa je da tista moč do tistiga koraka nas prisilila je sad Mahnič in Mesija“, razlagaj si kdor more, mi ne moremo; zakaj da je mož storil ta sveti (?) korak iz lastniga prepričanja in pa da sta ga k temu prisilila dva druga moža, je po zdravi pameti nezmysel (neumnost).

Pa uprav iz tega sicer nezmyselnega stavka je nam še-le prav jasno, kdo je dal tržaškim Slovencem prvi povod misliti na razkolno cerkev in potem vanjo prestopiti. Je mar to storilo versko prepričanje onih ljudi, ki so zajemali vso svojo versko učenost menda le iz političnih časopisov katoliški duhovščini več ali manj nasprotnih? So-li to storili možje, ki nevstrašeno branijo načela katoliške vere? Torej kdo? V odgovor podamo tu par stavkov iz pisem pridjanih gori navedenim popravkom. V enem piše g. Kravos: „Vedite da jaz nisem tako neumen, kakor se Vam dozdeva, ker čital sem obilo¹⁾ in kar sem sedaj ukrenol to je po večini sad novodobnih latinizatorjev“. — Ali ni nek znani slovenski časopis, razpravljal to vprašanje o latinizatorjih? V drugem listu piše g. Jajčić: „Vi²⁾ ste ogenj zakurili mi smo ga zakopali pod pepel in za ta ogenj pogasit ni več družiga pripomočka nego ta.

1) skerbite da zadobimo šole in prepovedi v našem jeziku.

2) duhovščina se mora pomiriti z posvetnjaki.

3) najvažnejše je, da Vi duhovniki in drugi zadobite pri Svetemu Očetu papežu da podeli vsem Slovanom u njih jeziku bogoslužje v cerkvi.“

¹⁾ Prepričani smo, da je ta gospod tudi jako temeljito proučil katoliški katekizem. Op. uredn.

²⁾ t. j. ali urednik „Prim. L.“ sam — kolika čast! — ali pa vsi gospodje, ki pri tem listu sodelujejo. Op. uredn.

Kaj mislite, od kod neki zajemljejo ti ljudje toliko modrost, da dajejo tako lepe nauke slovenski duhovščini? To je težko vprašanje, na katero se mi ne upamo odgovarjati!?

Sedaj pa, ker „nimamo nič za pristavljati, kar se „popravka“ tiče lahko uskliknemo:

Raduj se, majka Slava! Glej tvoji sinovi in hčere našli so rešitev svoje narodnosti v razkolni cerkvi! v tistej cerkvi, katere svečenstvo je nedavno v Istri tako soglasno volilo z Italijani proti Hrvatom! v tistej cerkvi, katere slovanski sinovi v Dalmaciji pomagajo teptati pravice rodnih jim bratov Hrvatov!

V pojasnilo. „Edinost“ št. 87. t. I. v članku „Kdo je kriv“ piše, da smo mi v našem listu „na uprav lehkomišljen način podtikali njim (t. j. gospodi pri „Ed.“) krivdo na tem, da so nekateri tržaški Slovenci prestopili k pravoslavni veri“. Smatra namreč, da smo mi z izrekom „skrivna moč“ hoteli pokazati na društvo in list „Edinost“.

Vprašamo, je mar „Edinost“ skrivna moč, ali pa deluje javno?

Iz česa pa sklepa „Ed.“ da smo na-njo pokazali? Iz besed, katere smo dostavili, da ni imela „Ed.“, ko je objavila to žalostno novico, niti besedice obžalovanja ali opomina za ono občinstvo, ki je v velikem številu prisustvovalo obredu prestopa. Mi smo namreč v št. 20. našega lista naglašali tudi faktum, da je veliko število slovenskega občinstva radovedno gledalo ta obred, kar pa je „Edinost“ v članku „Kdo je kriv“ izpustila, in potem še-le smo dostavili neko začudenje, zakaj da „Ed.“ ne obžaluje teh ljudi, ne pa, kakor trdi „Ed.“ da smo hitro za besedo „skrivna moč“ dostavili: „To je žalostno! In vendar nima „Ed.“ itd...“ Te besede torej niso v nikaki neposredni in logični zvezi z besedo „skrivna moč.“ Ako si jih je pa „Edinost“ sama na svoj rovaš zapisala, to ni naša krivda.

Zakaj pa smo zapisali one besede, da nima „Ed.“ besedice obžalovanja za-to občinstvo? Zato ker se smatra ta list kot glasilo tržaških Slovencev, ki so katoličani, torej bi vendar ne smela kar tako tiho mimo iti pri tako važni zadevi, ko se Slovenci izneverijo katoliški Cerkvi! Kaj takega bi smeli tem manj pričakovati, ko čitamo v „Ed.“ št. 86. t. I. v uvodnem članku besede: ... „nič nam ni pomagalo, da smo se sveto jezo protestovali proti podtikanju brezverstva, nam, ki ne zaostajamo ni za las za raznimi novopečenimi „vodji“ naroda slovenskega, kolikor se dostaje verske gorečnosti.“ Kdor ima tako versko gorečnost, pač ne bo tiho molčal, ko se gré za vero, marveč bo svaril, opominal, obžaloval. Da pa „Ed.“ pri dotičnej novici tega ni storila, to zopet ni naša krivda.

Za vodovod, ki naj bi preskrbel Trst s potrebno vodo, se je sestavil odbor, kojemu je bil voljen predsednik dvorni svetovalec P. Tomassish. Radovedni smo, kedaj se bo začel delati ta vodovod, za kojega se delajo načrti že nad 20 let, seveda na občinske stroške.

Umrl je na srčni bolezni č. g. M. Primožič, vikar v Šenpolaju r. 21. avg. 1820. Bil je mož stare šole, stare besede, stare odkritosrčnosti. Č. dukovščina devinskega dekanata ga bo močno pogrešala. — Bil je velik prijatelj slov. Alojzijevešču vgorici, kojemu je še nedavno podaril 500 kron in potem zopet 200 gld. Slovenska mladina in mili bratje molite za njegovo blago dušo. N. v. m. p.!

Nečloveška mati. — Pred cerkvijo sv. Antona nov. so našli nedavno v vrečo zavezanega mrtvega otroka, katerega je baje lastna mati zadušila in tam izpostavila.

V ječi vzgojen, se lahko reče, da je bil nek Al. Stambach iz Trsta, ki ima sedaj 31 let starosti, pa je bil že 26 krat v ječi zavržjo raznih pregreh. Dne 30. pr. septembra je po 8 mesecih zopet enkrat zapustil ječo, pa priljubila se mu je že tako, da ni mogel dolgo živeti na prostem, ker še tisti dan so ga morali trije stražniki odpeljati v ječo, kjer bo zopet počival 8 mesecsev.

Lep vzgled. Iz Devina: V soboto dne 4. nov. je v 79. letu svoje starosti umrla grofinja Terezija Thurn (zadnja Turjanka v Devinu), poročena kneginja Hohenlohe, vdova od leta 1865. Zapustila je 5 otrok. 3 princesinje in 2 princa. Tem dedičem priporočala je naj krščanski živé, bratovsko se ljubijo, naj bodo edini med seboj. Priporočila jim je vzlasti ljubezen do revežev. Dalje jih je prosila, da ne smejo zapustiti devinskega grada. Predno je umrla, prosila je še enkrat vse za odpuščanje; milo je bilo slišati njih jok in videti knežje otroke klečati pred umirajočo materjo, in poljubovati njeno že skoro mrzlo roko. Ona, vzela je tu v svojo desnico spominski križ, katerega ji je dal r. Pij IX. in blagoslovila jih je vse: „Glejte, rekla jim je, to je velika milost božja, da Vas vidim vse pred sabo, predno umrjem. Mnogo sem Boga žalila, pa upam, da mi bo vse odpustil.“ Pokazala jim še enkrat fotografijo r. kneza očeta, katero je imela zmiraj pri sebi, obnovljeno priporočujoč njega in sebe za molitev. Obrnila se je tudi k poslom. Prosila jih je vse za odpuščanje, in priporočila, naj povejo tudi onim poslom, katerih ni več v njeni hiši, da jim ona vsem iz srca odpusti in da naj zanjo molijo. Za vse je tudi v časnem obziru potrebno ukrenila. „Ko bom umrla, hočem, da me nobeden drugi ne nese v cerkev, kakor edini le vi, ki ste mi zvesto služili v življenju: vi me poneseš tudi k počitku, kjer me čaka že 38 let rajni knez.“ Vse je govorila mirna brez vidne žalosti, brez solza, mej tem ko so vsi navzoči milo jokali. Tudi gledé pogreba je vse vredila: „Hočem, je rekla, da me priprosto napravi prva služkinja, nikjer ni treba nobene sijajnosti. V črno rakev me položite, katera naj ne nosi nobenega znaka imenitnosti. Ves pogreb naj bo brez knežjega svita.“ Predno je še svojo blago dušo izročila v roke Vsemogočnega, je blaga kneginja še mnogo trpela, pa zelo udana v voljo božjo. V zadnjem trpljenju spomnila se je še neke uboge reve, katera ima polno otrok in poudarjala, naj ji dajo gotovo svoto miloščine. In kmalu potem je izdihnila svojo blago dušo. Predno so nesli telesne ostanke ven iz grada, naročili so že ono ženo, da naj pride v grad. Žena bivajoča 1¹/₂ ure od Devina, prišla je v grad. Čudili so se vsi ponižnosti princa Friderika, in drugih, kateri so se ji približali in izročili, kar ji je rajna volila. V ponedeljek predpoldne pripeljal se je prevzvišeni knezonadškof goriški, blagoslovil je v gradu telesne ostanke in jih spremil s 9 duhovniki do cerkve, kjer je maševal tiho sveto mašo. Pred sv. mašo nanosili so prekrasne vence, in prekrili ž njimi celo cerkev. Spomin pobožne kneginje bo živel še dolgo; njen lep vzgled bo ostal v spominu vsem, ki so jo poznali. Prejemala je vsaki teden sv. Rešnjo telo. V mladih letih je mnogo slikala, in večinoma svete podobe, katere so bile tudi

v neki rimski galeriji razstavljene in zelo pohvaljene. Imela je tudi izvrstno pesniško žilo, gibčne prste za gitaro, in spretno roko za opisovanje. Po smrti blagega soproga l. 1865. umaknila se je javnosti. Položila je na stran svojo ljubo gitaro. Pokrila jo je na pol z ogrinjalom, zložila „Zalostinko“, in še zdaj stoji gitara na onem mestu. Utrgane so nekatere strune, in te strune spominjajo na njih sorodnike katerim se je že pretrgala nit življenja. — Pretrgala se je tudi njena nit življenja. In blaga duša, katera je toliko hrepenela počivati in biti zedinjena z Bogom, zletela je v sveta nebesa, kjer zdaj popeva slavo in čast Najvišemu. „Slov.“

Umrli je na naglem mladi duhovnik č. g. Fr. Moškát, vikar na Grahovem v tolminskih hribih. Ranjki je bil rojen 24. marcija 1859. in posvečen za mašnika 29. avg. 1886. Bil je tih, skromen pobožen gospod, katerega so vsi radi imeli in spoštovali. O njem ni imel nikedo tožbe. N. v. m. p.!

Umrli je v 31. okt. velecenjeni gospod Josip Hönig trgovec-posesnik, občinski zastopnik in častni veteran v Kanalu, previden se sv. zakramenti, star 49. let. N. v. m. p.!

Kanonično vmeščen je bil nedavno na župnijo Planino nad Vipavo č. g. Janež Mikš, dosedaj ekspozit v Razdrtem.

Obnovljenje prisega goriških vojaških novincev. — Kakor po drugih avstrijskih mestih, ponovili so tudi goriški vojaci — novinci prisego dano Bogu in cesarju po novačenju 1. nov. na malih Rojcah. Naprošen z višega mesta, maševal je preč. g. dr. Jožef Gabrievič. Po sv. maši je nagovoril vojake o svetosti prisega v slovenskem in laškem jeziku. Na to so vojaci drugi za drugimi ponovili prisego. Prisegali so gotovo treznejše, ko na dan nabora. Vsem navzočim ostal je ta govor globoko v spominu, ker poživil je vero v Boga in svetost prisega.

Osebnosti iz Gorice. — Dr. Ivan Flapp, poreški škof, je potoval v Rim, da predstavi romarje sv. Očetu. — Č. g. Ivan Drmastija, prefekt v deškem semenišču v Gorici, je prevzel začasno poučevanje krščanskega nauka na slovenski ljudski šoli. — Blag. g. Tr. Žepič, ravnatelj slovenskega oddelka kmetijske šole, je obolel in ostavil za dalje časa vsako delo. Dal mu Bog kmalu ljubega zdravja!

Služba. — Razpisana je novo-ustanovljena služba naučnega prefekta in knjižničarja v goriški bogoslovnici.

Duhovniške spremembe v goriški nadškofiji. — Č. g. Anton Fain, do zdaj kaplan v Vilesu, gre za vikarja v Rutaršče; č. g. G. Visintin za upravitelja v Museli. — Č. g. Franc Cleri postal je učiteljski namestnik veronauka na c. kr. gimnaziji v Gorici.

Monsignor dr. Ant. Mahnič je postal pravi član preč. nadškofijskega konzistorija v Gorici. — Ravno tako tudi monsignore prof. D. Alpi. Častitamo!

Podpora prosilo je društvo „Sloga“ mestni zastop goriški za vzdrževanje zasebnih slovenskih šol v Gorici. Seveda je bila prošnja odbita, češ: mesto ni dolžno vzdrževati Slovcem šol v Gorici, niti dajati jim podpore.

Posojilnico so osnorali na Slapu pri Vipavi, katera že prav dobro deluje. Nadzorništvo je prevzel preč. g. dekan Matija Erjavec. Bog daj svoj blagoslov!

Obnovljeni semenj bode na Slapu pri Vipavi na dan sv. Cecilje 22. novembra.

Priloga „Prim. listu“ št. 22.

Cerkev in šola.

„Družba sv. Cirila in Metoda“.

Pregledu, kojega nam je doposlalo sl. vodstvo povzamemo, da je ima družbe sedaj podružnic na Kranjskem 56 z 3674 družbeniki, na Štajerskem 31 z 2917 družbeniki, na Koroškem 15 z 2096 družbeniki, na Primorskem in sicer: na Gorškem 18 z 1766 družbeniki, v Trstu 4 z 541 družbeniki, v Istri 1 z 74 družbeniki. Ženskih podružnic je posebej skupno 22 z 2649 družbenicami.

Po vseh deželah skupaj ima družba skupno: pokroviteljev 120, ustanovnikov 1032, letnikov 6187, popornikov 3729, skupno: 11.068.

V društvenih zavodih je vseh vpisanih otrok 1145. Bog blagoslovi čvrsto delovanje slavne družbe, da bode obilnega sadu rodilo v prid katoliškej veri in slovenski narodnosti!

Drobtinice.

Dragi bratec! tu ti podajam nekaj mrvic od letošnjih „Drobtinic“, ki so izšle v kat. bukvarni v Ljubljani. Dobro vem, da ti ime ni povsem neznano, vsaj „Drobtinice“ padajo že 27 let z mize, ki jo je bogato pogrnil nepozabni Slomšek in ki jo pogrinjajo po njegovem zgledu, ter v njegovem duhu leto za letom kat. slovenski domoljubi s svojimi duševnimi plodovi.

Kar je družba sv. Mohorja v velikem, to so „Drobtinice“ v malem. Le kupi jih, dragi bratec, pa se bodeš prepričal, da so vredne vrstnice knjig „družbe sv. Mohorja“. Prav zahvalno se moram izraziti, kadar se spominjam letošnje izdaje „Drobtinic“. Memo lične knjige z lično pisavo, ugaja ti raznovrstnost in zanimivost tvarine, katero prešinja verski pa tudi domoljubni duh. Poleg duhovnega berila nude ti namreč „Drobtinice“ izborna životopisa zamrlih gg. kanonika Fr. Kramerja in Jožefa Marna, ki sta združevala v sebi vse lastnosti vzornega kat. duhovnika in požrtvovalnega domoljuba.

Omenim naj še posebej konec Kramerjevega životopisa, ki prav živo slika zamotane razmere, ki so bile pred 20letni med Slovenci. Beri ta životopis in v njegovem ozadju ti bode jasno marsikaj izza današnjih dni.

Zanimiv je spis, ki nam riše letošnje potovanje Slovencev k sv. Očetu; koristno in vrlo vtešljivo je berilo „Duh sv. Frančiška Sal.“ Sam ne vem, da li sem poprej kje bral presrenejih mislij v valjivejši obliki, kakor ravno le v tem spisu. Prestava iz francoskega izvirnika je povsem v duhu slovenščine. Želeti bi bilo, da bi nam donesle „Drobtinice“ iz istega veččega peresa tudi prestave drugega spisa duhovitega svetnika: „o ljubezni božji“, ki se bode kakor njegova filoteja gotovo omilila slovenskemu narodu.

Sklenemo to skromno pismo z željo, da milostljivi Bog blagoslovi „Drobtinice“, kakor je čudežno blagoslovil „Družbo sv. Mohorja“ v obrambo vere in pravega domoljuba. Dal Bog!

Verske razmere v Bosni.

Dr. Marinko je prošlih počitnic prepotoval Bosno, in v „Dom in Svetu“ opisuje kar je vidil in skusil. O verskih razmerah pravi: „Verske raz-

mere bosanske niso ugodne. Po zakonu so jednako-pravne vse vere;... ali v zasebnem življenju je drugače: katoličan mrzi razkolnika-kriščana, ta katoličana oba pa mrzita še bolj mohamedana... Isti jezik govore vsi, vendar hočejo biti različni narodi. Katoličan trdi, da je Hrvat, razkolnik hoče, da je Srbin, a mahomedan je mahomedan-Turk“. O razkolnikih piše: „Ti so grozno zagrizeni, a neizrekljivo nevedni. Njihovi duhovni (popi) so Srbi, a družega nič. Še so taki — jeden baje celo v Sarajevu — ki ne znajo niti pisati, niti čitati; naučili so se „liturgije“ na „izust“ — na pamet. Tukaj v Travniku jih je nekaj, ki imajo svojo „župo“ po več ur daleč v gorovju, pa gredo tjakaj le tri, ali četirikrat v letu, sicer pa žive v Travniku brez dela, saj ovce se pasó same, kakor jim drago. V župo prišedši pokrsté, kar se je rodilo, ako se jim plati; poblagoslové, kar je umrlo v grobeh; imajo tu ali tam kakov govor: to je vse njihovo pastirovanje. Liturgijo, sv. mašo, opravljajo samo ob nedeljah. Sv. Rešnjega Telesa navadno ne hranijo; zaradi tega tudi bolnikom večinoma ne dadó sv. popotnice. Pravili so mi o sv. poslednjem olju skoro neverjetne reči, da jih ne morem omeniti. — Primerimo, koliko nasproti trpi katoliški duhovnik; kako hiti čez hribe in doline v snegu in blatu, v mrazu in vročini, da nese sv. popotnico za smrt bolnemu prosjaku! Kako se trudi v šoli, na prižnici in drugod za zveličanje duš! Vendar mnogi tako hvalijo pravoslavje, a zaničujujejo katoliško duhovstvo. Ali je to pravično?“ (Dom in Svet. 1893, str. 519).

Protestanti-učenjaki, ki prestopijo v katoliško Cerkev.

Francoskemu časopisu „Monde“ se poroča iz kaldejskega kolegija v Rimu, da so trije protestanti-učenjaki prestopili v katoliško Cerkev, in ti so:

1. R. David Benjamin, rojen v Ourmiah (v Perziji), eden prvih, katere so si pridobili angleški misijonarji iz Londona, ki so si ustanovili pred nekoliko leti misijonsko postajo v Ourmiah. Njega so poslali nalašč v London, da bi se tam izučil, ter postal protestantski misijonar. Pa varali so se; predno se je vrnil v Perzijo, je postal D. Benjamin katoličan. Od začetka tega leta biva v Rimu v Propagandi, kjer bo ostal toliko časa, da bo posvečen v mašnika. Anglikani v Perziji so od njega veliko pričakovali.

2. Drugi, ki je sprejel katoličanstvo, je Rabi Baba de Kossi, eden najbolj učenih protestantov v Perziji. Potem, ko je bil nekaj let profesor v kolegiju protestantov, je potoval v Ameriko. Ko se je vrnil, stopil je v katoliško Cerkev. Ta spreobrnitev je napravila veliko veselje mej ondotnimi katoličani, a zavdala protestantom hud udarec, ker so zgubili z njim velikega učenjaka in slavnega govornika.

3. Tretji je Audichon Khinou, ki je pred nekoliko meseci postal katoličan.

Tem trem bodo kmalu sledili drugi.

Tako sporočilo, ki nam daje koristen nauk, da pravi učenjaki iščejo resnico, ter jo najdejo v rimo-katoliškej Cerkvi, ki si pridobiva z njimi izvrstne moči, med tem ko drugod puhle glave zapuščajo katoliško Cerkev, ter iščejo luči v razkolni cerkvi.

Socijalno delovanje duhovnikov.

Pod tem naslovom piše „Correspondenz des Priester-Gebetsvereines“: Blaženi Peter Fourier, kanonik po redu sv. Avgušтина, se ni trudil kot župnik v Mataincourt samo za duševno zveličanje sebi izročeni vernikov, ampak je storil kot pravi junak krščanske ljubezni do bližnjega tudi veliko za časno blagostanje svojih ovčic. Kot pravi oče je skrbel za reveže. Posebno pa so se mu smilili, kakor poroča njegov životopisec, rokodaleci in kupčevalci, ki so brez svoje krivde po nesreči prišli v potrebo in v pomanjkanje. Njegova ljubezen je iznašla dobro sredstvo, da se takim nesrečnežem pomaga; napravil je ustanovo, katero je imenoval denarnico sv. Apra, patrona cerkve v Mataincourt. Viri, iz katerih je

prihajal denar tej ustanovi, so bili darila, pobožna valila, ki so bila njemu prepuščena, in denarne globe. Blagoslov božji je vidno bival ž njim, in v kratkem času je nabral veliko svoto denarja. Ta ustanova je ohranila mnogo let, dokler ni v preteklem stoletju ropazeljna prekucija pogoltnila tudi te ustanove kakor mnogo drugih. Ako je torej katerega rokodelca ali kupčevalca zadela nesreča, dobil je iz ustanove posojilo, da si zopet opomore. Ako je prišel zopet do premoženja, moral je posojilo vrniti, ako ne, je bilo njegova lastnina. — Tako so znali delati sveti krščanski možje za duševno in telesno blagostanje svojega bližnjega, a tako vspešno delovati more le prava krščanska ljubezen, ki se poraja iz žive vere.

Slovenske šole v Trstu.

Interpelacija poslanca Spinčiča in tovarišev do učnega ministra.

V seji tržaškega mestnega zbora, dne 19. m. je bila mej drugimi na dnevnem redu točka: „Predlog šolskega odseka“, da se k novemu komisijonalnemu posvetovanju o prošnjah za osnove slovenskih šol v mestu ne pošljejo nobeni zastopniki. Ta predlog vsprejel se je z vsemi glasovi proti glasovom slovenskih mestnih odbornikov.

Podpisani nečejo natančneje opisovati zgodovine peticij za osnovo slovenskih ljudskih šol v Trstu; ta se je že večkrat opisovala in sicer poslednjič v seji visokega državnega zbora dne 28. januarja l. l.

Omenjajo le, da je že leta 1883. 1400 slovenskih starišev poslalo mestnemu zastopu peticijo za osnovo slovenske šole; da je mestni zbor o tej peticiji prešel na dnevni red; da se je zavrnila dotična pritožba na c. kr. deželni šolski svet in visoko c. kr. ministerstvo za bogočastje in uk; da je drugo v novejšem času vloženo peticijo odklonil c. kr. deželni šolski svet, ali je leta 1892. vsled pritožbe c. kr. ministerstvo za bogočastje in nauk zaukazalo komisijonalno obravnavo; da se je občinsko zastopstvo bilo povabilo, da k tej obravnavi pošlje svoje zastopnike, ali jih ni hotelo poslati, in da je mestni magistrat kot okrajno šolsko oblastvo zavrnil prošnjo, mestni zastop pa povabljen, da odda svoje mnenje,

se dne 15. septembra 1893. izrekel proti ustanovi slovenskih ljudskih šol v Trstu; da se torej tržaškimi Slovincem, avstrijskim državljanom vzlic vsem peticijam uloženih poslednjih deset let, vzlic državnim temeljnim zakonom in državnim šolskim zakonom, ne dajo v materinščini sredstva za izobraženje v njih jeziku, dočim italijanski državljanji imajo to sredstvo v polni meri in ustanovljajo italijanske vzporednice v tržaški okolici, koder bivajo Slovenci, in da se tržaški mestni zbor opetovano brani odposlati zastopnike k komisijonalni obravnavi in se torej žalostna igra zopet začne s tržaškimi Slovenci in zaradi tega vprašamo gospoda učnega ministra:

„Hoče li njega ekscelenca z vso odločnostjo in takoj ukreniti vse potrebne naredbe, da se že vendar jedenkrat ustrezne opravičenim in v državnih temeljnih in državnih šolskih zakonih utemeljenim peticijam Slovencev tržaških, avstrijskih državljanov za osnovo šol s slovenskim učenim jezikom, in to, če že drugače ne gre pa na državne stroške, analogno obstoječim nemškimi deškimi in dekljskim šolam, in torej, in se tako izpolnijo določbe državnega osnovnega in državnega šolskega zakona“.

Na Dunaju, dne 27. oktobra 1893.

(Slede podpisi.)

Pojasnilo

o zborovanju političnega društva „Sloge“ v Gorici.

Iz Gorice smo dobili gledé na dopis v številki 20. našega lista o zborovanju političnega društva „Sloge“ sledeče pojasnilo, katero nam je bilo za številki 21. prekasno došlo. Objavimo ga tem rajše, ker nam je došel od tako odličnega moža, kakor je dr. A. Gregorčič. — Pojasnilo se glasi:

Častiti gospod urednik!

Prosim Vas udjudno, sprejmite naslednje vrstice v svoj cenjeni list kot popravek in pojasnilo dopisu iz Gorice, objavljenemu v 20. številki z dne 20. oktobra.

Kot član stalne komisije za II. katoliški shod štejem si v dolžnost delovati za uresničenje katoliških načel, kjer in kolikor je mogoče. Razne okoliščine zanesle so me v javno življenje in posta-

vile na čelo političnemu društvu, ki obstoji že mnogo let. Ta organizem, spretno vojen, je sposoben širiti med narodom gibanje v njegov mnogostranski prosep. Treba torej tak organizem gojiti in popolnjevati.

V verskem oziru snovala sta se letos s pomočjo tega društva dva pojava, ki bi pričala o trdni zvezi slovenskega naroda na Goriškem z rimsko stolico. Čestitke društva „Sloga“ in županstev po vsej deželi do sv. Očeta so se posrečile; nameravana slavnost slovenskih društev v Gorici v proslavo papeževe petdesetletnice, ki bi bila imela ob enem služiti v približevanje razdvojenih rojakov, je pa izpodletela.

Vkljubo temu ne kaže g. popisnik iz Gorice nikake naklonjenosti prevažnemu društvu, marveč je smeši z načinom, kakor opisuje občni zbor z dne 12. oktobra in poroča svetu reči, ki se niso godile, ali ne tako, kakor jih opisuje. Radi tega sem Vas naprosil, da bi mi prepustili mal prostorček v svojem cenjenem listu.

Ni res, da k občnemu zboru, dne 12. oktobra se je zbralo v Čitalničnih prostorih okolo 30 članov, kekor pravi g. dopisnik, marveč sešlo se je nad 50 odličnih mož iz raznih krajev dežele. Prisotnost č. duhovščine izpod Čavna v polnem številu ni ugajala g. dopisniku, kakor se zdi; a bila je drugim društvenikom in predsedniku v čast in spodbudo. Udeležitev bila je obilna v primeri z onimi časi, ko so se pred občnim zborom iskali in sprejemali novi udje, da se jih je naštelo 20 in da je bilo sploh mogoče zborovati.

Z izrazom, da „društvo ima še vedno toliko članov, da si odbor voli“, hotel je g. dopisnik najbrže reči, da društvo nima veliko, ampak malo članov. Temu nasproti je razvidno iz letnega računa, prebranega pri občnem zboru, in iz denarničarjevega dnevnika, da je nad 200 samo takih udov, ki so plačali letnino; a približno toliko jih je, ki so še na dolgu.

„Pri volitvi novega odbora“, pravi g. dopisnik, „so se izločili oni člani, ki so neprijazni novi tiskarnici v Via Signori“. Koliko resnice je na tem, spozna se iz naslednjih podatkov. Izložil se je Ant. M. Obizzi, tiskar in odgovorni urednik, ki je predsedniku izrazil in utemeljil željo, naj bi ne bil več izvoljen. Predsednik je spoznal to željo kot opravičeno, ter naznanil jo občnemu zboru. Namesto Obizzija je bil izvoljen dr. Fr. Žigon, profesor bogoslovja v Gorici. Izložil se je dr. Alb. Rojica, ki je bil pri volitvi pričujoč, ki je bil soglasno izbran, ki je pa izjavil, da ne sprejme izvolitve. Izložil se je slednjič župnik M. Kocijančič, ki je predsednika opetovano prosil, naj bi ga izpustili, ter nasvetoval, naj bi namesto njega izvolili župnika A. Berlota na Vogerskem, kar se je zgodilo. To je vsa prememba v odboru in med namestniki.

Društveni odbor šteje zdaj pet duhovnih in pet svetnih članov; predsednik in podpredsednik sta duhovnika; pri vsem tem ni društvo še dovolj katoliško nekaterim ljudem. Pred leti bi bili o tem drugače sodili,

G. dopisnik pripoveduje dalje: „Na vprašanje dr. Rojica, naj poslanec točno izpove, ali bode glasoval za izjemno stanje ali proti, odgovoril je, da ne ve še“. To je neresnično. Na dotično vprašanje dr. Rojica sem odgovoril, da iz tega, kar sem o izjemnem stanju malo prej govoril (in sicer proti njemu), je dovolj razvidno, kako stališče zavzemam v tej zadevi, in dosledno, kako bo moje postopanje v drž. zboru. Zborovalci so temu pritrdili in soglasno sprejeli naslednjo resolucijo: „Občni zbor sprejema z odobravanjem na znanje poročilo g. državnega poslanca v zunanjem in notranjem političnem položaju in še posebe o stališču, katero so zavzeli slovenski poslanci nasproti izjemnemu stanju v Pragi in okolici, kakor pač edino more storiti poslanec, ki ima slovansko srce“. Ta resolucija izključuje, da bi bil jaz izjavil, da ne vem še, kako bom o tem glasoval

Popolnoma izmišljeno je, da bi bil društveni tajnik pri občnem zboru glede na nameravano papeževo slavnost pravil, da „tudi vlada jim je

namignila, naj slavnost opustijo“. Res je tajnik poročal, da od „merodajne strani“ nam je bilo namignjeno, naj slavnost opustimo, a Složanom je v cerkvenih rečeh merodajna cerkvena oblast; svetost vladinih migljejev v katerih koli stvarih radi prepuščamo g. dopisniku.

Profesor Berbuč je c. k. uradnik; zato je naravno, da mu močno ugaja, ako ga vedno in vedno vlačijo po javnih listih. To vé g. dopisnik prav dobro; zato si ne more odreči, da bi profesorju rojaku ne storil te ljubavi. Prof. Berbuč si je pridobil te naklonjenost, odkar je bil sprejel na prošnjo posebne deputacije z Vipavskega, katere član je bil g. Josip Pavlica iz Rifemberga, kandidature v deželni zbor goriški leta 1889. Če tudi ima g. dopisnik le dober namen z gosp. profesorjem, ko naznanja beročemu svetu, da je bil šel na dan „Sloginega“ občnega zbora k „Zvezdi“ na posvetovanje, moram vendar, ker mi je stvar dobro znana, oporekati tej trditvi, ker g. prof. je bil šel le na kozarec vina vsled vabila domačega g. župnika.

„Pred vratmi smo slišali dve stvari“, pripoveduje dalje g. dopisnik, „ki sta ostali v žepu gg. zborovalcev, namreč nekaj o nezaupnici... in nekaj o katoliškem shodu...“. G. dopisniku ni bilo niti treba poslušati pred vrati, ker te reči so se pripovedovale na ulici in v sosednji hiši, predno so imele priti na vrsto. Če svojo nevoljo izrazi mož, ki je pričakoval, da državni poslanec se pridruži Mladočehom, in ki vidi, da njegova nada se ni izpolnila, je to umljivo in dosledno, in tak mož je spoštovanja vreden. Če je pa kdo ob volitvi ril proti kandidatu pod pretvezo, da če bo voljen, se pridruži „novohusitom“ (to je izraz g. dopisnika v števil. z dne 5. oktobra), in pripravlja pozneje poslancu nezaupnico, ker se ni zvezal z „novohusiti“, smeši sam sebe in se bije po ustih.

Ker sem predsedoval občnemu zboru, nisem slišal, kaj se je govorilo med tem pred vrati o kat. shodu; to pa vem, da predno se je začelo zborovanje, sem nekaterim društvenikom pred vrati rekel, da ako želijo kako izjavo gledé kat. shoda, naj sprožijo to zadevo, da odgovorim. Ako bi bil kdo o tem vprašal, odgovoril bi mu bil, da z ozirom na kat. shod se popolnoma ujemam in sem se vedno ujemal s svojim prevzvišenim nadpastirjem, s katerim sem še pred nekaterimi dnevi razgovarjal se o tej stvari. V tem smislu skušam tudi delovati, kjer in kolikor mi je mogoče, po dušnih in telesnih močeh, katere mi je Bog podaril.

Zahvaljujoč se Vam, častiti gospod urednik, za prostor, ki ste mi ga dali na razpolago, beležim se odličnim spoštovanjem udani Vam

Dr. A. Gregorčič,
predsednik „Sloge“.

V Gorici, 1. novembra 1893.

(Dostavek uredništva. Kmalu potem, ko je izišla števil. 19. nam je poslal g. dopisnik daljši dopis, v kojem sam popravlja, kar je krivo poročal. V dopisu zagovarja smer prvega dopisa in polemizuje s „Sočo“ proti očitaniu denuncijanstva, laži, hujskanja itd. Toda radi miru in iz veselja, da je veleuč. g. dr. A. Gregorčič se tako očitno izrekel za I. kat. shod, nas je g. dopisnik sam naprosil naj dopisa ne objavljamo, ker je zdaj upanje, da se zasnuje zopet složnost mej goriškimi rodoljubi, kar jih je v soglasju z načeli kat. shoda.)

Slovstvo.

Slovensko-nemškega Slovarja je izšel 7. sešitek od besede kruhar do medčasje.

Knjige družbe sv. Mohora za l. 1893. Koledar za l. 1894. ima v II. delu mnogo zanimivega berila, n. pr.: „Spomenik ljubezni Leona XIII. do Slovanov“, „Slovenci v Ameriki“, „Blagor žalostnim“ (povest), življenjepisa „M. Cigale“ in „Fr. Cegnar“, „Prvi slov. kat. shod“ in dr. — Jako lepa in primerna je knjiga „Življenja srečen pot“, koju je spisal slavni škof A. M. Slomšek za mladeniče. I. del obsega potrebne nauke za mladeniče, II. del izglede iz življenja svetnikov, III. del molitve. Že ime slavnega pisatelja Slomškega zadostuje, da smo prepričani o dobroti knjige. Zato, mladeniči slovenski, sezite radi po njej, pazljivo jo berite, ter vpravajte svoje življenje po teh naukih koristnih za dušo in telo! — V knjigi „Jeruzalemski romar“ (II. zvezek) nam opisuje neutrudljivi in veleučeni pisatelj č. g. dr. Fr. Lampe razne znamenite kraje svete dežele, karere je sam obiskal, in pa prebivalce teh krajev. Še bolj zanimivo delajo knjigo primerne slike krajev in oseb, ki pri prostemu bralec pojasnijo, česar ni razumel v besedah. — Znani zgodovinar J. Starè podal nam je zopet lepo knjigo „Kitajci in Japonci“, v katerej temeljito in zanimivo opisuje prebivalce vshodne Azije, njihovo deželo, verstvo, razne običaje, vlado, vzgojo, kmetijstvo, kupčijstvo in znanstvo. Tudi tej knjigi so dodane primerne slike. — V knjigi „Naše škodljive rastline“ (II. zv.) nadaljuje vrli g. prof. Cilenšek opisovanje zdravju več ali manj škodljivih rastlin. V povesti „Na krivih potih“ nam je podal g. pisatelj Žaljski sliko iz življenja rudarjev, hotèč menda naglašati največje zlo sedanjega časa „socializem“, ki se tako mogočno šopiri mej delavskimi krogi, ter pokazati na uzrok tega zla, ki je „kapitalizem“. Vse pa je spleteno v mično povest, v katerej si sledita žalost in veselje, dokler nazadnje zmagati nedolžnost in pravičnost, ter dobi zapeljivost in krivica zaslužen kazni.

Slovenci, prebirajte pridno knjige Družbe sv. Mohorja, veliko lepih naukov lahko iz njih pouzimate. Podpirajte pa tudi radi to za nas prekornostno družbo; naj se ne najde nobena hiša med Slovenci, kjer bi ne bil vsaj eden naročen na knjige te družbe. Pa pazite tudi na knjige, da se ne raztrgajo ali pozgubijo; vaši otroci, ko bodo dorasli, jih bodo lahko še rabili.

Anton Jerkič

fotograf v Gorici, v ulici Sv. Klare št. 5.

Edini slovenski fotograf priporoča se sl. občinstvu, osobito preč. duhovščini v mestu in na deželi, da bi ga podpirali v njegovem podjetju. Izdeluje vsa v fotografsko stroko spadajoča dela strogo natančne in elegantne oblike.

Za delo se garantuje.

Kdor ima kaj brinja na prodaj naj blagovoli to pismeno naznaniti s ceno vred **Janez-u Koprivcu** v **Malih Lipljenih**, pošta **Turjak** pri Ljubljani.

Anton Kuštrin v **Gorici**, gosposka ulica hiša dra. Lisjaka šte. 23, prodaja **razno jestvilno blago** na debelo in drobno po najnižjih cenah in postreže dobro in točno. — Priporoča se najljubšeje čestitemu občinstvu po deželi.

Čebelno-voščene sveče!

J. KOPAČ

Solkanska cesta št. 9 v Gorici

Sveče iz pravega čebelnega voska izdelujem in prodajam po 2 gl. 45 kr. kilo.

Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odvzeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 gl. nagrade.

Priporoča se č. duhovščini in č. cerkve. oskrbništvom!

Čebelno-voščene sveče!

Anton Urbančič

Gorica

trgovec s tkanino in drobnino v Raštelu št. 20

Priporoča se svojim sorojakom ter naznanja, da prodaja razne tkanine za moške in ženske obleke, ovratnice, ovratnike, nogovice, trakove, gumbe, bombaž, sukanec in sploh ves drobiž, ki ga rabimo pri obleki.

→ Nizke cene ←

G. Likar

trgovec, GORICA. Semeniška ulica 10.

Ima v zalogi mašne in šolske knjige, sv. podobe, tiskovine za farne in županijske urade, raznovrstni papir, vsakovrstne pisarske in šolske potrebščine.

Preskrbi tudi tisk za vizitke in vsakovrstne naslove, zavitke itd. po najnižjih cenah.